

LUMINĂ DIN LUMINĂ DE 40 W

n anii când amatorismul și vulgaritatea impuse de la vîrf tindeau să substituie arta la televiziune, cînd corurile, romanțele, versificările stupide, festivalul descalificau personalul din domeniu, cînd tot ce era spontaneitate, inteligență asociativă, umor, veridicitate, avea interdicție pe post, cînd speciile gazetărești — interviu, reportaj, știre, comentariu, masă rotundă etc. — nu se mai deosebeau între ele, limitate la aceleași fraze și superlative stabilite de secția de propagandă, — nu mai puteai avea încredere nici în datele buletinului meteorologic, falsificate și ele pentru a te convinge că nu-i afiș de cald sau de frig precum simți.

Neîncrederea în televiziune («ăștia ne minte») n-a putut fi anulată, printr-o simplă **mea culpa**, de la o oră la alta, nici de la un an la alții, plini de convulsii, prefaceri și contrafaceri, de întoarcere a hainei pe dos (căci sîntem săraci, de unde haine noi?). Sudoarea friicii de stăpîn a trecut și pe partea cealaltă, cei ce-au fost mult timp în serviciu comandat au rămas cu deprinderi, ticuri, reflexe, mutați dintr-o parte în alta în căsuțele programelor au abandonat catrafusele vechi, dar memoria noastră i-a fixat, cu voce, chip și gesturi într-un anume timp mincinos cînd bunul simț, bunul gust, tot ce-ar fi trebuit să fie **bun** era brutal amputat și înlocuit cu proteze pavoazate.

Așa că degeaba vine Smaranda Jelescu alffel coafată să ne prezinte «calendarul zilei» (aniversări, comemorări) și se extaziază în fața altor personalități de data asta adevărate, exact cu același patetism cu care se extazia în fața socialismului multilateral dezvoltat și a Cîntării după ureche, chiar vocea ei ne evocă anii-lumină cînd George Radu Serafim, cel convertit acum la viața spirituală, ne convingea de avantajele statului pe întuneric și de păcatul pe care-l reprezintă un reșou în încăperea friguroasă. Lumină din lumină de 40 wați. Sau N. Petrovici, care păstora emisiunile cu șoimi ai patriei, pi-

onieri și uteciști la grămadă, exprimînd recunoștință veșnică părinților Elena și Nicolae care-i alimentau «rațional» și-i căleau prin întemțerii — sărit acum în cealaltă extremă, a vîrstei a treia, cu toată experiența lui de activist.

Scenografia multor emisiuni e aceeași — trei cirpe și două crengi, un podium lucios — știe toată lumea că TVR se întreține din abonamente pe care foarte mulți nu și le plătesc — dar că există sărăcie de idei și oameni mai uzați decît aparatura, asta nu mai e vina celor răi de plată, ci a platitudinii luci.

Ce să mai zicem că, după atîta timp de cînd toate sînt «libere», vorbirea liberă încă n-a intrat în obișnuința realizatorilor T.V., mai nou citesc cu intonație de școlari premiați textul prins de cameră sau de ce-o fi, crezînd că ne păcălesc. Parcă noi n-am ști cum arată un om care gîndește ceea ce spune și unul care îndeplinește un act mecanic.

Ușoara ezitanță a d-nei Gabriela Neagu la pronunțarea numelor englezești, crisparea Danielei Gămulescu (oare cît de drăguță o fi cînd zîmbește?), veșnic supăratul Florin Mitu (la TVR e regula: seriozitate = mohorît), confundarea obrăzniciei cu tranșanța jurnalistică (vezi Hamza) și a vocii mieroase cu căldura umană (Cristiana Bota) — nu reușesc să facă și agreabile orele de vîrf, deși o oarecare strădanie în acest sens e vizibilă.

Mai curînd în orele de la poale apare cîte ceva de admirat fără rezerve, sau a fost interviul lui Thomas Kleininger cu Anton Dumitriu, sau emisiunile cu copiii mici sau folclor autentic din Maramureș. Prin contrast, acestea își accentuează nostalgia după ceea ce ar putea fi televiziunea noastră.

Un lucru e sigur: dacă la buletinul meteorologic se spune că au fost afîtea grade la Băneasa, acum nu mai avem motive să nu credem. Cît despre ceea ce o să fie, asta e la voia curenților și, cum se zice la Viața spirituală, a lui Dumnezeu, care e logos.

ADRIANA BITTEL

PORTRETUL ARTISTULUI LA BĂTRÎNEȚE

Într-un program tip «grită», bazat pe o schemă deliberat repetitivă, cum este cel al Televiziunii Române, elementul căruia i se resimte cel mai mult lipsa este calitatea personalităților în stare să înviorizeze comunicarea, pe o «frecvență» proprie. Cu afiș mai prețioase apar deci așa-numitele Convorbiri de duminică, emisiuni care scapă din arcanul tematic și de gen, îngăduind, cel puțin teoretic, orice surpriză; desigur, reușita depinde de «aura» oaspetelui și, nu mai puțin, de adecvarea gazdei; în cazurile fericite, telespectatorii își încarcă din această sursă bateriile, pentru o întreagă săptămînă...

Ceea ce ni s-a dăruit: un film de Gabriel Lîlceanu, condensînd, în patruzeci de minute, o înfîlțire cu Eugen Ionescu, petrecută la Paris, cu un an în urmă — a fost cu adevărat o sărbătoare. Nu afiș în sensul ludic al cuvîntului, căci n-am asistat, cum poate unii dintre noi se pregătiseră, la un spectacol al inteligențelor în competiție, la jocul strălucitor, intruciva grafiuț, al replicii memorabile și al paradoxului; a fost mai degrabă un sfat de

taină, la care aproape că ne sfiam să fim martori, fiindu-ne, parcă fără să ne dăm seama, respirația. Lîlceanu avansa prudent, concentrat, în teritoriul sacru al vieții launtrice, punînd întrebări esențiale de o teribilă «indiscreție», formulate însă afiș de o delicat, cu o asemenea respectuoasă iubire, încît ilustrul său interlocutor le accepta firesc, răspunzînd simplu, cu o gravitate reculeasă. Gîndurile sale se legau într-o confesiune cutremurătoare și deopotrivă ingenuă. Temutul ironist, autorul unor opere capitale ale dramaturgiei moderne, omul atitudinilor incisive, eternul revoltat împotriva structurilor înghețate își dezvăluia fără false pudori vulnerabilitatea, angoasele, singurătatea, obsesia vîrstei. Pentru oricare dintre noi, cei care, în anii '60, descopeream prin Rinocerii, Ucigaș fără simbric, Victimele datoriei, Scaunele, Regele meare, un alt tărîm al poeziei teatrale, acest patetic «portret interior», conturat din cuvinte smulse cu efort unui cuget în nepotolită fierbere, din tăceri încărcate de neliniște și chiar din prim-planuri de o halucinantă expresivitate, a fost o revela-

ție. Un artist celebru, o glorie a Parisului literar, refuzînd întreg «bîlciiul deșertăciunilor» pentru a trăi ascetic în orizontul căutării spirituale, asumîndu-și cu un soi de orgoliu această condiție severă, exigentă în mod absolut, și mărturisindu-și cu umilitate creștină căderile în îndoaie, spaima de a bascula în vid... O lecție discretă, subtilă, între altele și despre riscul de a face speculații pe tema «raportului dintre om și operă».

Că Gabriel Lîlceanu, cu binecunoscuta sa vocație de protagonist, are resurse psihice și pentru a se așeza cîteodată, voit, în planul doi, nu ne miră — aceasta ține de lipsa de ifose a intelectualului veritabil. Filmul său e o contribuție cu afiș mai generoasă cu cît e total lipsită de ostentație la înnobilitarea climatului nostru moral.

Un cuvînt bun se cuvine desigur mult criticatei noastre televiziunii, pentru faptul de a li captat acest semnal «extraterestru» și de a ne li oferit această oră de maximă densitate.